

НАПРЯМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ КОНВЕРГЕНЦІЇ МИТНИХ ВІДНОСИН У ГЛОБАЛЬНОМУ ПРОСТОРІ

Резюме. Розглянуто особливості розвитку митних відносин, що проявляються в процесі економічного співробітництва країн в умовах глобальних трансформацій, наведено їх класифікацію. Обґрунтовано роль міжнародних організацій у конвергенції митних відносин. Проаналізовано основні положення Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур. Доведено необхідність спрощення митних процедур на основі запровадження інформаційних технологій.

The summary. In article it is considered features of development of customs relations which are shown in the course of economic cooperation of the countries in the conditions of global transformations, their classification is spent. It is analysed substantive provisions of the International convention on the simplification and harmonisation of customs procedures. Necessity of simplification of customs procedures on the basis of introduction of information technology is finished.

Ключові слова: міжнародна торгівля, митна політика, митні відносини, митні процедури, конвергенція в митній сфері, митна вартість, митна логістика, СОТ, ВМО.

Постановка проблеми. Традиційною та найбільш розвиненою формою міжнародних економічних відносин є міжнародна торгівля, яка виступає водночас і органічною складовою світового господарства. Особливістю міжнародного співробітництва країн у сфері торгівлі в останні роки став її безпосередній зв'язок з іншими формами міжнародних економічних відносин та зростаючий вплив на них. За словами фінансиста Дж. Сороса лише в економічній теорії усі країни отримують вигоди від міжнародної торгівлі при запровадженні рівних умов, а на практиці ці умови є доволі неоднорідними [1, с. 48]. Це потребує перегляду як концептуальних положень розвитку міжнародної торгівлі, так і розроблення теоретико-методологічних засад формування й реалізації дієвого механізму регулювання цих процесів.

Разом з тим, розвиток міжнародних економічних відносин наприкінці ХХ ст. зіштовхнувся з новими принципами взаємодії країн і реформування національних господарств. Поступовий еволюційний процес розвитку країн отримав прискорення завдяки черговому проголошенню ідей єдності та консолідації, що виявилось не співмірним із основними заданими параметрами функціонування країн. Стратегія глобального розвитку, спрямована на вдосконалення міжнародних економічних відносин через запровадження міжнародними організаціями інституційних механізмів регулювання, виявилась недостатньо розробленою й адаптивною, змінивши відповідно традиційне сприйняття позиціонування країн у глобальному просторі та економічну карту світу. І як наслідок у перспективах розвитку світової економіки фахівці МВФ як один із найсуттєвіших чинників подолання наслідків економічної кризи виділяють узгодження інтересів країн через часткову відміну протекціоністських заходів та недопущення їх застосування у дискримінаційних цілях й усунення окремих учасників світогосподарських процесів на периферію глобальної взаємодії [2].

Саме тому взаємодія країн в умовах зростання взаємозалежності їх економік через активізацію експортно-імпорتنих товаропотоків, водночас і посилення зовнішніх загроз, пов'язаних із процесами глобалізації, поряд із лібералізацією торгівлі спонукає країни вживати адекватні заходи для захисту національних інтересів у процесі формування та реалізації митних відносин, спростивши при цьому митні процедури.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дані питання є предметом дискусії як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, регламентовані як національним, так і міжнародним законодавством. Дослідженню проблем взаємодії країн в умовах глобалізації присвятили праці такі вітчизняні науковці-економісти, як О. Білорус, В. Будкін, В. Козюк, Д. Лук'яненко, З. Луцишин, Ю. Макогон, Т. Мельник, В. Новицький, С. Осика, Є. Савельєв, В. Сіденко, А. Філіпенко, Т. Циганкова, в тому числі в митній сфері – І. Бережнюк, А. Войцешук, М. Каленський, П. Пашко та ін. Разом з тим, у більшості випадків розгляд митних відносин обмежується співробітництвом митних органів у процесі переміщення товарів через митні кордони країн.

Основний зміст статті та обґрунтування отриманих наукових результатів. За умови зростання глобалізованості країн інститут держави втрачає свої первинні ознаки та

функціональне призначення. Безперечно, за таких умов одним із пріоритетів діяльності держави залишається митна політика як система заходів, спрямованих на збереження національних інтересів, не позбавляючи країни тим самим перспектив взаємодії між собою, тим більше, що поглиблюються протиріччя реалізації основних концепцій митної політики в умовах нестабільності. Разом з тим, реалії сьогодення показали – у світі відбуваються нові структурні зміни у формуванні моделей глобальної взаємодії країн та осмислення перспектив цивілізаційного розвитку. Одне з основних місць у побудові нової системи взаємодії країн належить конвергенції митних відносин, яка сприятиме узгодженню інтересів країн з їхніми потребами з урахуванням нестійкого економічного середовища, а її реалізація на основі системного підходу забезпечить захист національних інтересів країн та їх належне позиціонування у митному просторі.

Митні відносини можна розглядати у двох площинах: у вужчому розумінні, коли вони відображають відносини, що склалися між суб'єктами ЗЕД та митним органом у процесі переміщення товарів і предметів через митний кордон країни, а також як відносини, що склалися на всіх рівнях митної доктрини у процесі реалізації митної політики.

Митні відносини на основі загального підходу пропонуємо розглядати як інтертипні, тобто їх класифікуємо такі:

- тотожні (спільне сприйняття проблем та їх розв'язання, партнерські відносини);
- дуальні (доповнення, вироблення схожої системи оцінювання явищ, подій, цінностей);
- активаційні (взаємовідносини, хоча їх і будують на активності, час від часу потребують дистанції за умови зростання напруженості та відстоювання самостійності);
- дзеркальні (відносини плідні, викликані різними підходами до розуміння ситуації);
- ділові (відносини рівних партнерів, коли діють схожими методами, але досягають різних цілей. Такий підхід важливий у подоланні спільних ворогів або труднощів, але часто наростає конкуренція, що збільшує дистанцію);
- міражні (прагнення партнерів незрозумілі й суперечливі, а намічені цілі – нереальні);
- квазітотожні (багато спільного сприйняття, але різне ставлення до цінностей);
- конфліктні (повна протилежність і конфліктність);
- відносини суперого (відносини і велика дистанція);
- відносини повної протилежності;
- споріднені відносини;
- напівдуальні відносини;
- відносини соціального спрямування (відносини динамічні, якщо розподілені сфери діяльності та впливу);
- відносини контролю (асиметричні відносини).

У взаємодії між суб'єктами митної політики митні відносини мають комбінований прояв, залежно від конкретного з прийнятих рішень, або залежно від інтересів і потреб основних учасників. Наприклад, при проведенні митного контролю представниками митних органів щодо суб'єктів ЗЕД присутні асиметричні відносини контролю; у випадку добросовісного виконання суб'єктами своїх обов'язків з декларування товарів або подання відомостей – відносини дуальні, а у випадку порушення митних правил вони квазітотожні, коли кожен із учасників сповідує власні інтереси і т.п. На рівні політики держави митні відносини можуть бути: дзеркальні, коли, наприклад, узгоджуються питання преференційної торгівлі; міражні, що продемонструвало Декларування Цілей тисячоліття; дуальні, які мають місце при узгодженні напрямків митно-тарифного регулювання в країнах-членах СОТ та ін.

Таке розмаїття митних відносин, тим більше, зважаючи на кількість країн-суб'єктів, що беруть у них участь, потребує вироблення якщо не єдиних, то споріднених норм регулювання. Процеси конвергенції в митній сфері проявляються через гармонізацію та уніфікацію митного законодавства, вироблення єдиних правил митних процедур, створення спільних умов для переміщення товарів через митні кордони країни та ін. Безперечно, активну роль у конвергенції митних відносин відіграють міжнародні організації, прерогативою діяльності яких є регулювання переміщення товарів і предметів через митний кордон країни не всупереч національному законодавству. Але світовий досвід показує, що більшість країн не готові до

змін та лібералізації митних процедур згідно з вимогами міжнародних організацій. Підтвердженням цього є і результати звіту The Global Enabling Trade report 2008 Сінгапур визнано країною з найменшим рівнем тягару митних процедур, він отримав показник 6,4 за 7-бальною шкалою оцінювання (1 – повільне у часі та громіздке проходження митних процедур, 7 – швидке й ефективне проходження). При дослідженні брали до уваги митні формальності, що застосовують при ввезенні та вивезенні товарів. Україна серед 118 країн за даними 2007 р. змогла зайняти лише 108 місце серед 118 країн з індексом 2,7, незважаючи на реформи у митній сфері. За рівнем надання послуг митними органами та іншими, пов'язаними з митними процедурами, агентствами, перше місце зайняла Литва (індекс 10,2), друге – Нова Зеландія (9,5), третє – Сінгапур (9,5), за максимального значення індексу 11,5. Даний індекс охоплює 11 оглядів митних бар'єрів і такі послуги: електронний обмін даними, тривалість роботи митних органів, швидкість митного огляду, вартість роботи митників у процесі митного контролю та ін. Україна (3,3) за даним індексом перебуває на 90 місці серед 118 країн (щодо 11 країн даних нема).

Світова організація торгівлі є основоположною щодо висунення вимог та зобов'язання їх дотримання для країн-членів. Марракеською угодою про заснування Світової організації торгівлі визначено основну мету її створення – забезпечення загальної інституційної основи для реалізації торговельних відносин між країнами-членами з питань, що регульовані угодами, та пов'язаними з ними правовими актами (ст. II). Такі вимоги стосуються, передусім, правил застосування тарифних і нетарифних інструментів, митного оцінювання товарів, правильності визначення походження товарів та ін. Водночас проблемами функціонування країн у межах СОТ, що не дозволяють ефективного повною мірою забезпечення гармонізації митних відносин, вважаємо: неузгодженість законодавчої бази між країнами, незважаючи на необхідність її зміни відповідно до певного рівня перед вступом у СОТ; відмінності в інституційному забезпеченні, зокрема щодо захисту прав інтелектуальної власності; суперечливі наслідки вступу з огляду на недостатній для адаптації перехідний період; залучення до процесів уніфікації та гармонізації різних за рівнем економічного, політичного, соціального розвитку країн, а відповідно – різних за інтересами, потребами та потенціалом тощо.

Конференція ООН із торгівлі та розвитку (ЮНКТАД) відіграє у межах ООН основну роль із питань регулювання торгівлі та інвестицій для забезпечення стійкого економічного розвитку, на реалізацію якого спрямовані й основні її конвенції, зокрема Угода про Глобальну систему торгових преференцій між країнами, що розвиваються (1988 р.), Конвенція ООН про уступку дебіторської заборгованості в міжнародній торгівлі (2004 р.) та ін. Одна з п'яти регіональних комісій ООН – Європейська економічна комісія (United Nations Economic Commission for Europe), заснована у 1947 р., – основними завданнями має розроблення конвенцій, норм і стандартів для спрощення та гармонізації економічного співробітництва між країнами. Основними конвенціями є: Митна конвенція про міжнародне перевезення вантажів із застосуванням книжки МДП (Конвенція МДП), Міжнародна конвенція про узгодження умов контролю вантажів на кордонах, Угода про міжнародні перевезення харчових продуктів, які швидко псуються, та про спеціальні транспортні засоби, призначені для цих перевезень, Конвенція про митні пільги для туристів та ін.

Всесвітня митна організація регулює торговельні потоки через приєднання країн конвенцій. Запровадження єдиних стандартів у митній сфері відображено в таких документах: Конвенція про створення Ради митного співробітництва, Конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів, Конвенція про тимчасове ввезення (Стамбульська Конвенція), міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур (оновлена Кіотська Конвенція), Міжнародна Конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства (Найробіська Конвенція), Конвенція про контейнери.

Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису і кодування товарів набула чинності з 1 січня 1988 р. (Україна стала її Договірною стороною у 2002 р.) [3] і є одним із найважливіших документів уніфікації торговельних і митних відносин між країнами й забезпечила єдину систему класифікації товарів.

У 1950 р. в Брюсселі була підписана Конвенція про створення товарної номенклатури для митних потреб і отримала назву Брюссельська товарна номенклатура. Цю номенклатуру

розробили західноєвропейські країни, вона становила переважно товарну класифікацію, яка враховувала насамперед потреби економіки цих країн і давала змогу країнам, які її підписали, уніфікуючи великі товарні позиції, виділяти дрібні позиції (підпозиції), враховуючи інтереси національної економіки. В цілому число неуніфікованих товарних підпозицій у тарифах, побудованих за БТН, становило в різних країнах від 2 до 7 тис. За час дії БТН цю номенклатуру кілька разів поліпшували і доповнювали, однак необхідно було створити нову товарну номенклатуру, яка б стала прийнятною для всіх країн. Створення нового класифікатора розпочала в 1973 р. у Брюсселі робоча група з представників із 59 країн і 20 міжнародних організацій. У 1983 р. Рада з митного співробітництва прийняла проект міжнародної конвенції, що отримала назву Гармонізована система опису і кодування товарів (ГС). Перехід на Гармонізовану систему розпочався фактично 1 січня 1988 р.

Структурно Гармонізована система побудована так, що поєднує жорстко уніфіковану класифікаційну схему; вона нараховує 94 групи, 33 підгрупи, 1241 позицію, 3553 підпозиції і 5019 субпозицій, має наскрізне цифрове кодування, в якому перші дві цифри означають групу товарів. Наступні дві цифри означають місце товару в середині групи (товарна позиція), і ще дві цифри символізують місце товару в середині товарної позиції (субпозиція).

Конвенція ГС містить зобов'язання розвинених країн застосовувати шестизначний ступінь дроблення для митних і статистичних потреб, у той час, як країни, що розвиваються, можуть обмежити класифікаційну схему чотиризначним рівнем (група і товарна позиція).

Для зміни національної системи кодування товарів відповідно до світових стандартів прийнято Закон України «Про Митний тариф України» від 5 квітня 2001 р. № 2371-III, що діє з 1 липня 2001 р. На базі ГС і Комбінованої номенклатури Європейського співтовариства (КНЄЕС) побудована Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТ ЗЕД), в якій товари систематизовано у 21 розділ, 97 товарних груп, підгрупи, товарні позиції, субпозиції та підсубпозиції. У вантажній митній декларації товар кодують десятизначним цифровим кодом відповідно до УКТ ЗЕД, у якому перші дві цифри означають товарну групу товару, перші чотири – його товарну позицію, перші шість – код товару згідно з ГС. Тобто, для класифікації товарів у різних товарних позиціях використовують такі критерії: матеріали, з яких товари виготовлені; функції, що вони виконують; ступінь обробки цих товарів. Деякі товари можуть бути частинами і додатками інших товарів, що також враховано в товарній номенклатурі. До проблемних аспектів класифікації товарів в Україні належать: значна диференціація ставок мита на ідентичні та подібні товари; недосконала організаційна структура митниць і недостатнє кадрове забезпечення спеціалізованих підрозділів; невідповідність матеріальної і методологічної баз національних митних лабораторій сучасним світовим вимогам; неузгодженість їхніх окремих висновків із висновками органів стандартизації.

Наближення країн у розробленні схожих схем митного контролю, вироблення єдиних правил митного оформлення та спрощення митних процедур забезпечує зростання міжнародної торгівлі і прискорення товарообігу. Якщо СОТ установлює єдині правила для застосування тарифних і нетарифних заходів регулювання міжнародної торгівлі, то Всесвітня митна організація розробила рекомендації щодо безпосередньої реалізації процедур переміщення товарів через митний кордон.

Одним із найбільш уніфікованих документів (окрім угод СОТ) є так звана Кіотська конвенція – Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур, укладена в 1973 р. в Кіото з ініціативи економічно розвинених країн, перегляд якої відбувся у 1999 р. в редакції Брюссельського протоколу [4]. Першопочатковою метою укладення згаданої конвенції було визначено сприяння уніфікації митних процедур та, відповідно, спрощення процедур проходження митного контролю й оформлення, зберігаючи при цьому регулююче призначення митних органів для забезпечення пріоритетів національної економічної політики.

Структурно Конвенція сформована з таких глав: Загальні положення; Визначення понять; Митне оформлення та інші митні формальності; Мито і податки; Гарантії, митний контроль; Застосування інформаційних технологій; Відносини між митною службою та третіми особами; Інформація, рішення і приписи митної служби; Оскарження з митних питань. Зрозуміло, що призначення конвенції має обмежену реалізацію фіскальних засад митних органів, а увагу акцентовано на запровадженні основних принципів митного регулювання, що є не примусовим, а рекомендаційним у контексті наближення ініціатив митних органів та розвитку міжнародного митного співробітництва. Враховуючи те, що складовими митних

процедур є оформлення, сплата митних платежів, проходження митного контролю, тож основні положення Кіотської конвенції стосуються їхнього спрощення, гармонізації, інституційного та інформаційного забезпечення.

Застосування митних формальностей необхідне при переміщенні товарів через митний кордон і забезпечення норм митного права й охоплює зобов'язання особи, котра переміщує товар (подання необхідних документів, сплата податків та ін.), та зобов'язання митних органів (створення пунктів пропуску, встановлення годин роботи, огляд товарів, перевірка заявлених у декларації відомостей, визначення та збір митних платежів, випуск товарів у певний митний режим). Найважливішим напрямком діяльності митних органів є митний контроль для забезпечення дотримання митного законодавства, юридичних і правових норм при переміщенні товарів, предметів, громадян через митний кордон. Основними методами контролю, рекомендованими ВМО, є:

- документальна перевірка;
- огляд товарів і транспортних засобів. Можливі два рівні огляду: 1) загальний огляд контейнерів та упаковок, перевірка пломбування, відповідність кількості й опису товарів; 2) перевірка даних вантажної митної декларації, тобто заявлена митна вартість, країна походження, класифікація товарів, ставка мита і т. п.;
- ідентифікація товару;
- митний контроль фізичних осіб.

Процедуру проходження митного контролю на кордоні країни традиційно сприймають як громіздку за часом та розумінням ресурсного забезпечення і документального оформлення. Саме тому з ініціативи ЄС у її країнах-членах й асоційованих членах реалізують програму «Електронна митниця», суть якої проявляється в упровадженні електронної форми декларування та митного оформлення. У європейських країнах формується так зване «електронне митне середовище» – шляхом упровадження електронних систем контролю за імпортом та експортом товарів, функціонування Митного інформаційного порталу ЄС. Формування єдиного інформаційного простору необхідне для ефективності та дієвості системи митної взаємодії країн. Для конвергенції митних відносин країн не лише в межах ЄС в останні роки розроблено програмне забезпечення системи ASYCUDA (Automated SYstem for Customs Data) – комп'ютеризованої системи митного управління, що містить дані з основи процедур зовнішньої торгівлі та сприяє обміну торговою і митною інформацією між країнами. Нині ця програма працює у більш як 90 країнах світу.

Практика митного співробітництва країн підтверджує, що застосування інформаційних технологій стає суттєвим чинником підвищення ефективності митних процедур. У главі 7 Кіотської конвенції «Застосування інформаційних технологій» зазначено, що їх застосування змінило заходи, за допомогою яких митні органи здійснюють свої функції з контролю та справляння податків. Нині у більшості країн запроваджена система подання декларацій в електронній формі, їх опрацювання дає змогу:

- збільшити продуктивність роботи як митних органів, так і суб'єктів ЗЕД;
- зменшити витрати митних органів шляхом: прискореного випуску товарів; своєчасного отримання точної інформації; використання кращих можливостей правозастосування; скорочення скупчення людей у приміщеннях митниці;
- ефективно проводити митне оформлення ще до прибуття товару на митницю.

До основних правил і процедур, на які найбільше впливатиме введення інформаційних технологій, пропонуємо віднести: інвентарний контроль вантажів; опрацювання митної декларації; повідомлення про випуск товарів; правозастосування з боку митних органів; попереднє оформлення пасажирів; облік доходів; статистичні дані про зовнішню торгівлю; інформаційні системи управління (АСУ); автоматизація управління.

Розроблення ІТ або адаптація до національних умов уже наявних на сьогодні є завданням номер один для митних органів, а наступним важливим фактором є захист системи від можливих ризиків (перелік яких не є вичерпним):

а) випадкових: порушення зв'язку, пошкодження апаратних засобів, модифікація програмного забезпечення, несправність апаратних засобів / програмного забезпечення, природні чинники;

б) умисних: видалення програми або даних, модифікація програм або даних, доступ до даних без дозволу, пошкодження апаратних засобів.

В Україні, яка стає повноправним партнером у світовому економічному просторі, також зростає значущість інформаційних технологій та рівень їхнього впровадження для вдосконалення діяльності митних органів і розширення міжнародної співпраці, актуалізується розширення обміну інформацією між митними службами різних країн. Однак інформаційне співробітництво не завжди є вигідним для країни, яка хоче приховати реальний товаропотік через кордон (зокрема, якщо товар – сумнівного походження та якості або перевезення здійснюють із порушенням міжнародних багатосторонніх і двосторонніх угод). Такий стан справ негативно впливає і на окремих суб'єктів ЗЕД, позаяк нереальними стають підrobка митних документів, заниження митної вартості, а також зменшується ймовірність контрабандних шляхів переміщення товарів.

Під час переміщення суб'єктом ЗЕД товарів через митний кордон у взаєминах із митною службою задіяні треті особи, якими згідно з главою 8 Кіотської конвенції “Відносини між митною службою і третіми особами” можуть бути: митні агенти та брокери, експедитори, модальні й мультимодальні перевізники і служби доставки. Ефективним заходом у даному контексті стає формування системи митної логістики найоптимальнішого та найменш затратного призначення, суть якої полягає в супроводженні руху товарів і предметів. Вжиття заходів митної логістики дає суб'єктам ЗЕД змогу отримати чіткі схеми їх діяльності на певному етапі руху товару, а митним органам – упевненість у прозорості переміщення й законності митних процедур на основі отриманої інформації. Найважливішими суб'єктами логістики у даному випадку є митні органи, від яких або за ініціюванням яких залежать середовище функціонування суб'єкта ЗЕД, ефективність та результативність його діяльності, швидкість проходження митних процедур.

Проте проблема, що виникає у даному випадку в суб'єктів ЗЕД, полягає у відмінностях розвитку митної логістики в різних країнах, що потрібно враховувати для своєї діяльності в умовах іншого середовища. Для оцінювання рівня розвитку логістики використовують загальний індекс розвитку логістики (LPI) за 5-бальною шкалою, де 5 – найвищий рівень роботи і є однією зі складових, що відображають торгові полегшення. Структурно індекс охоплює сім ключових підкатегорій: ефективність митних та інших процедур; якість транспортної інфраструктури; міжнародні транспортні витрати; компетентність логістики; налагодження шляхів відвантаження; внутрішні транспортні витрати; своєчасність відвантаження. Рейтинг країн за загальним індексом митної логістики за останні роки дав змогу виокремити країни, сприятливі за ефективно розробленим системним механізмом митної логістики. Структурно цей індекс у Сінгапурі демонструє найкращі показники. Розподіл країн за ефективністю митних процедур показує значні відмінності між розвиненими країнами й тими, що розвиваються, проте саме цей фактор, на нашу думку, є одним із найважливіших, зважаючи на функціональне призначення митних органів. За *LPI*-ефективністю митних процедур Україна посіла 98 місце, Росія – 138, залишивши позаду Зімбабве, Непал, Бенін, Нігер та інші найменш розвинені країни. За якістю транспортної інфраструктури та розвитком інформаційних технологій Україна зайняла 74 місце, Російська Федерація – 93. Даний рейтинг ще раз засвідчує: активність країн у митному просторі неминуче потребує реформації, передусім у системі митних органів, запровадження нових форм і методів контролю, спрощення митних процедур, формування логістичних схем для спрощення переміщення товарів і забезпечення належного рівня транспортної інфраструктури.

За умови активізації митного співробітництва країн спрощення процедур, необхідних для експортно-імпортних операцій, має бути прерогативою національної митної політики. Досліджуючи умови бізнесу в 181 країні, визначимо фаворитів за окремими критеріями. Зокрема, найбільшу кількість документів, необхідних для експорту товарів, вимагають у Фіджі (13), Анголі (12), Афганістані (12), Малаві (12), а найменшу – у Франції (2). Стосовно документів для здійснення імпорту, то за кількістю лідирує Центральнаафриканська республіка (18), а найліберальніший імпортний режим у Франції (2) і Данії (3). Разом із тим, для здійснення експортних та імпортних операцій у Франції, наприклад, необхідно 9 і 11 днів; загалом приблизно така, а то й менша кількість днів потрібна практично у країнах Європи, тоді як в окремих країнах ці процедури тривають понад 2 місяці (Ангола – відповідно 68 та 62 дні; Афганістан – 74 та 77; Киргизька Республіка – 64 та 75; Таджикистан – 82 та 83; Узбекистан – 80 та 104; Ірак – 102 та 101 й ін.). Україна за показниками, що відображають умови переміщення експортно-імпортних товаропотоків, перебуває на рівні, нижчому від середнього, займаючи 131 місце.

У контексті піднятої проблеми упродовж останніх років основними напрямками діяльності митних органів України залишаються: розроблення та імплементація митного законодавства до міжнародних стандартів і стандартів Євросоюзу; забезпечення комплексного контролю за дотриманням митного законодавства з боку суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та громадян; удосконалення механізму функціонування митної служби України; спрощення та модернізація митних процедур; активізація участі Держмитслужби в роботі з оптимізації митно-тарифної та податкової політики держави.

Викладене дає змогу зробити висновок, що Україні слід докласти значних зусиль для реформування системи обслуговування зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі зовнішньої торгівлі, адже, незважаючи на численні реформи у різних сферах економічного життя (правова, податкова, митна та ін.), їхня ефективність ще недостатньо висока. Україна не змогла увійти до десятка країн, що лібералізували умови ведення бізнесу, на відміну від Азербайджану (внаслідок реформ зайняв 33 місце в рейтингу у звіті 2009 р. проти 97 місця у звіті 2008 р.), як і Киргизія (відповідно 68 і 99), Білорусь (відповідно 85 і 115) та ін.

Висновки. Проведене дослідження напрямків конвергенції митних відносин у глобальному просторі показало, що для уникнення суперечностей при взаємодії країн у митній сфері в контексті регулювання торговельних потоків необхідними є впровадження єдиних стандартів і правил для переміщення товарів і предметів через митний кордон, а також конвергенція напрямків і механізмів діяльності митних органів. Основною метою конвергенції в митній сфері має бути уникнення та зменшення ризиків при реалізації митної політики через гармонізацію й уніфікацію митного законодавства, вироблення єдиних правил проведення митних процедур, створення наближених або єдиних умов для переміщення товарів через митні кордони країни. Тому стандарти міжнародних організацій, які визначають напрямки гармонізації та уніфікації митних відносин між країнами, спрямовані на усунення бар'єрів на шляху переміщення товарів, формування єдиного інформаційного поля, активізацію зовнішньоекономічної діяльності.

Використана література

1. Сорос Дж. О глобализации / Дж.Сорос; пер с англ. А. Башкирова. – М.: Эксмо, 2004. – 224 с.
2. World Economic Outlook (International Monetary Fund) Crisis and Recoveryhttps. April 2009 [Electronic Resource]. – Mode of access: www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2009/01/pdf/text.pdf.
3. Международная конвенция о Гармонизированной системе описания и кодирования товаров [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.3132.0>
4. Міжнародна конвенція про спрощення і гармонізацію митних процедур [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.4619.0>
5. Telematics in Foreign Trade Logistics and Delivery Management [Electronic Resource]. – Mode of access: <http://www.tedim.com/default.asp?t=1>